

Česká arytmologie v roce 2009 – úvodní slovo předsedy PSAKS ČKS

Josef Kautzner

Klinika kardiologie, Institut klinické a experimentální medicíny, Praha, Česká republika

Adresa: prof. MUDr. Josef Kautzner, CSc., Klinika kardiologie, IKEM, Vídeňská 1958/9, 140 21 Praha 4, Česká republika,
e-mail: joka@medicon.cz

Ještě před dvěma desetiletími byla u nás synonymem arytmologie (oboru zabývajícího se léčením arytmií) kardiostimulace. Implantace ICD byly ojedinělé a katetrizační ablace byly omezeny na paliativní přerušení vedení AV uzlem. Během 90. let začala vznikat pracoviště, která rozvíjela katetrizační ablace, a byly učiněny důležité kroky k rozšíření implantací ICD v prevenci náhlé srdeční smrti. Z iniciativy profesora Jana Lukla z Olomouce vznikla pracovní skupina pro arytmiie, která se později sloučila s pracovní skupinou pro kardiostimulaci. Začaly se provádět výzkumné granty věnované problematice náhlé srdeční smrti a některá pracoviště se poprvé stala řešitelskými centry mezinárodních multicentrických studií. Od počátku tohoto tisíciletí vznikla další centra a pojem arytmologie začal mít v České republice, podobně jako v jiných vyspělých zemích, jiný obsah. Rozvinul se obor, který řeší arytmiie komplexně – od pokročilé diagnostiky až po nejsložitější léčbu. Tento obor je reprezentován Pracovní skupinou arytmiie a trvalá kardiostimulace (PSAKS) České kardiologické společnosti (ČKS).

Tato pracovní skupina se postupně stala jednou z největších a nejaktivnějších pracovních skupin ČKS. V posledních letech se podílela na řadě vzdělávacích a vědeckých aktivit, z nichž některé byly mezinárodního významu. Rostoucí mezinárodní prestiž PSAKS dokládá skutečnost, že dva členové výboru byli opakovaně členy vědeckého výboru mezinárodního kongresu EUROPACE a v současnosti jsou tři zástupci ve výborech European Heart Rhythm Association (EHRA). Na posledních kongresech EUROPACE působila řada členů PSAKS jako vyzvaní řečníci nebo předsedající. Kromě toho byla na těchto kongresech prezentována řada původních sdělení a Česká republika patřila mezi 15 nejaktivnějších zemí. Počet odborných prací z oboru arytmologie, které jsou publikovány v zahraničním písemnictví, se zvyšuje a práce patří k nejlepším na české kardiologické scéně. V neposlední řadě je nutno uvést, že

Klinika kardiologie IKEM byla vybrána již druhým rokem za sebou jako jedno z několika evropských vzdělávacích center v oblasti katetrizačních ablací a zprostředkovává roční výukové pobyty EHRA vybraným kandidátům ze zahraničí. V letošním roce zajišťuje podobný program i v oblasti implantací přístrojů

Mezinárodní renomé české arytmologie zvyšují také tradiční pražské workshopy o katetrizačních ablacích, které jsou pořádány od roku 1998 v IKEM za podpory Pracovní skupiny arytmiie a trvalá kardiostimulace ČKS. V průběhu uplynulých let navštívila tuto akci v roli přednášejících nebo katetrizujících řada předních osobností světové arytmologie. Stovky zájemců z různých zemí měly možnost zhlédnout nové strategie katetrizační léčby arytmií a nové technologie. V posledních dvou ročnících se poprvé uskutečnily živé přenosy též z katetrizačního sálu Nemocnice Na Homolce a simultánně ze dvou sálů Kliniky kardiologie IKEM. Vrcholem akce byly přenosy o magnetické navigaci ablace pomocí stereotaktického systému z Nemocnice Na Homolce a přenos robotické ablace fibrilace síní z katetrizačního sálu Kliniky kardiologie IKEM. Obě pracoviště patří mezi světové průkopníky robotické katetrizační ablace.

Na domácím poli se PSAKS aktivně podílela na organizaci několika vzdělávacích akcí. Na výročních sjezdech ČKS prezentovala v posledních letech celkem šest programových bloků, z nichž některé byly i v anglickém jazyce. Ve spolupráci s firmou Medtronic pořádá opakovaně podzimní symposia o kontroverzních problémech v arytmologii a s firmou Boston Scientific organizovala sérii symposií s kolegy z Rakouska. Další prezentace proběhly na kongresech České internistické společnosti ČLS JEP a konferenci SVL ČLS JEP. Hlavní vzdělávací a vědeckou akcí PSAKS jsou společná česká a slovenská symposia o arytmiích a kardiostimulaci. V roce 2008 proběhl sjezd v Liberci a v minulém roce v Žilině. Tento ročník se uskuteční 7.–9. 2. 2010 v Plzni.

Pracovní skupina arytmie a trvalá kardiostimulace rovněž od svého počátku vedla registry implantací kardiostimulátorů, ICD a katetrizačních ablací. V loňském roce, kdy bylo výborem ČKS rozhodnuto o spolupráci s Institutem biostatistiky a analýz Masarykovy univerzity v Brně, byly zahájeny přípravné práce na vytvoření tří arytmologických registrů v digitální formě s přístupem přes internet. Česká kardiologická společnost poskytla prostředky k vytvoření softwarového prostředí pro jakékoli registry. V současnosti probíhá oficiální spuštění registrů kardiostimulátorů, ICD a katetrizačních ablací. Data o arytmologických výkonech tak budou k dispozici on-line. Přesto již nyní jsou data, která má k dispozici PSAKS na základě dříve realizovaných registrů, velmi přesná a patří svým rozsahem k nejlepším v Evropě. Ukázalo se to při přípravě dokumentu The EHRA White Book, což je tabulární přehled informací o arytmiologii a arytmologických výkonech v jednotlivých evropských zemích a zemích přidružených v rámci European Society of Cardiology. Z údajů v tomto dokumentu vyplývá, že ČR patří mezi nejvyspělejší evropské země v oblasti léčby srdečních arytmii. Počet ročně implantovaných kardiostimulátorů dosahuje v posledních šesti letech stabilní úrovně okolo 8 000 přístrojů. Přibližně 6 000 přístrojů je implantováno v rámci primoinplantace, zbytek připadá na výměny přístrojů. Průměrný věk pacientů se pohybuje okolo 74 let. Téměř 60 % implantací probíhá ve 12 velkobjemových centrech s počtem výkonů přesahujícím 200. Okolo 50 % implantovaných přístrojů tvoří dvoudutinové přístroje. Počet ICD se každým rokem plynule zvyšuje a stále častěji se objevují i primární profylaktické indikace k implantaci. V loňském roce dosáhl 2 000 výkonů. Počtem všech resynchronizačních přístrojů (ICD i kardiostimulátorů) patří ČR ke špičce původních 12 zemí Evropské unie. Přibývá přístrojů, které dovolují monitorování pacienta na dálku a jež by měly dovolit předpovědět zhoršení srdečního selhání ještě před klinickou manifestací dekompenzace. Předpokládá se, že tyto technologie změní

v blízké budoucnosti systém sledování nemocných se srdečním selháním. Počet katetrizačních ablací dosáhl 3 500 ročně, což představuje evropskou špičku. Podíl složitých ablací pro fibrilaci síní se zvýšil na 19 % a tento výkon se prováděl v devíti centrech. Důležité je, že v České republice se provádí celé spektrum výkonů včetně katetrizačních ablací nejsložitějších arytmii, jako jsou arytmie po korekci komplexních vrozených srdečních vad nebo katetrizační ablace komorových arytmii z epikardiálního subxifoidálního přístupu. Jedno pracoviště má dokonce značné zkušenosti s katetrizační ablací fibrilace komor, resp. spouštěcí ektopie. Trojrozměrné mapování je samozřejmostí v celé řadě center a rozvíjí se použití intrakardiální echokardiografie. Tato data kontrastují se situací v okolních zemích, včetně Rakouska.

Z iniciativy PSAKS byla založena Sekce pracovníků v arytmiologii při České asociaci sester, která sdružuje sestry a techniky pracující na arytmologických pracovištích. Bez jejich vysoce kvalifikované práce by nebylo možné v řadě center provádět tak vysoký počet výkonů. Zmíněná sekce organizuje vlastní vzdělávací semináře a přednáškovou sekci na sjezdu Pracovní skupiny arytmie a trvalá kardiostimulace. V letošním roce byla založena též pacientská organizace Rytmus srdce. Jde o občanské sdružení, jehož cílem je zvýšit povědomí o srdečních arytmii mezi laickou veřejností, podílet se na vzdělávání pacientů a napomoci k včasné léčbě pacientů se srdečními arytmii. V současné době se dokončují webové stránky a zahajuje nábor pacientů a lékařů do tohoto sdružení.

Výše uvedený stručný výčet názorně dokumentuje bouřlivý vývoj, který česká arytmologie zaznamenala v posledních dvou desetiletích. Proto je toto číslo *Cor et Vasa* věnováno arytmiologii a přehledové práce představí přední arytmologická centra v České republice. Pevně doufám, že tyto práce přispějí ke zvýšení povědomí o možnostech diagnostiky a moderní léčby srdečních arytmii u nás.